

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα

T: 2107233221-2, W: www.nchr.gr, E: info@nchr.gr

Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης με τίτλο «Για την ενίσχυση της εργασίας - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1152 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 2019 - Απλοποίηση ψηφιακών διαδικασιών και ενίσχυση της Κάρτας Εργασίας - Αναβάθμιση της επιχειρησιακής λειτουργίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και της Επιθεώρησης Εργασίας.»*

Σύνοψη

Η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) ο ανεξάρτητος Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ) στην Ελλάδα, έχει από την ίδρυσή της διαρκές έμπρακτο ενδιαφέρον για την κατάσταση των εργασιακών δικαιωμάτων στην Ελλάδα ιδίως στο πλαίσιο διαδοχικών κρίσεων (οικονομική, υγειονομική) και λήψης εκτεταμένων περιοριστικών μέτρων, επισημαίνοντας επανειλημμένα, υπό το φως των θεμελιωδών αρχών της προστασίας της αξιοπρεπούς εργασίας και της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, την ανάγκη αξιολόγησης του αντικτύπου τους, πριν την προώθηση περαιτέρω ευέλικτων και επισφαλών εργασιακών ρυθμίσεων.

Στην Έκθεσή της η ΕΕΔΑ τονίζει ότι **i)** το ισχύον μέχρι σήμερα εθνικό πλαίσιο για το δικαίωμα ενημέρωσης του εργαζόμενου για τους ουσιώδεις όρους εργασίας του είναι ήδη σε σημαντικό βαθμό σε συμμόρφωση με τις αντίστοιχες ουσιαστικές υποχρεώσεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1152 και **ii)** από αυτήν τη σκοπιά οι διατάξεις του Σχεδίου Νόμου που αφορούν στην ενσωμάτωση της Οδηγίας αυτής πρέπει να αξιολογηθούν υπό το φως της γενικής αρχής του ενωσιακού δικαίου για την απαγόρευση υποβάθμισης της προστασίας που παρέχεται ήδη στο εθνικό δίκαιο κάθε Κράτους Μέλους (**non regression principle**), η οποία αποτυπώνεται ρητά στο άρθρο 20 παρ. 1 της Οδηγίας. Ειδικά για την υποβάθμιση του εθνικού πλαισίου προστασίας ως προς τον ουσιώδη όρο του χρόνου εργασίας των εργαζομένων, η ΕΕΔΑ επισημαίνει το στοιχείο 47 του Προοιμίου της Οδηγίας που αναφέρει ότι «*Η εφαρμογή της παρούσας Οδηγίας δεν μπορεί να χρησιμεύει για τη μείωση των υφιστάμενων δικαιωμάτων που καθορίζονται στον συγκεκριμένο τομέα με την ισχύουσα εθνική ή ενωσιακή νομοθεσία, ούτε να συνιστά βάσιμη δικαιολογία για την υποβάθμιση του γενικού επιπέδου προστασίας των εργαζομένων στον τομέα που καλύπτεται από την παρούσα οδηγία. Ειδικότερα, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως βάση για την καθιέρωση συμβάσεων μηδενικών ωρών εργασίας ή άλλων παρόμοιων συμβάσεων εργασίας».*

Στην Έκθεσή της η ΕΕΔΑ περιέχει ειδικότερες παρατηρήσεις, όπως:

Σε ότι αφορά το πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων της Οδηγίας (άρθρο 3 ΣχΝ), η ΕΕΔΑ διατυπώνει παρατηρήσεις για τις διατάξεις του ΣχΝ που εισάγουν εξαιρέσεις, επισημαίνοντας ότι οι ρυθμίσεις για την ενσωμάτωσή τους πρέπει να είναι κατάλληλες και να επικουρούν το βασικό σκοπό της Οδηγίας, ώστε να προστατεύονται οι εργαζόμενοι με κάθε σύμβαση ή σχέση εργασίας, ιδίως οι πιο ευάλωτοι, ως προς το δικαίωμα ενημέρωσης των όρων εργασίας τους.

Σχετικά με την υποχρέωση παροχής πληροφοριών για τον χρόνο, το περιεχόμενο και τα μέσα ενημέρωσης (άρθρα 5-8 ΣχΝ), η ΕΕΔΑ παραθέτει το εθνικό πλαίσιο ρυθμίσεων που συνιστά ουσιαστική συμμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής με το μεγαλύτερο μέρος των ουσιαστικών διατάξεων της Οδηγίας, όπως οι ρυθμίσεις που αφορούν την υποχρεωτική (μέχρι σήμερα) προαναγγελία των βασικών όρων εργασίας στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, ανάμεσα στους οποίους και ο χρόνος εργασίας, ο οποίος πρέπει να είναι εκ των προτέρων γνωστός. Η υποχρέωση αυτή γνωστοποίησης των όρων εργασίας πριν την έναρξη της απασχόλησης του εργαζόμενου, η οποία μεταβάλλεται ουσιαστικά με τις προωθούμενες ρυθμίσεις, συνδέεται ουσιαστικά με την αποτελεσματική άσκηση του ελεγκτικού έργου της Επιθεώρησης Εργασίας. Η ΕΕΔΑ αποτιμά αρνητικά το γεγονός ότι οι εν λόγω διατάξεις απομειώνουν την προστασία που ήδη παρέχεται από το εθνικό δίκαιο στους εργαζόμενους, με πρόσθετες συνέπειες σε βάρος

* Το παρόν κείμενο Παρατηρήσεων υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 19 Σεπτεμβρίου 2023.

ευάλωτων κατηγοριών (πχ αλλοδαποί εργαζόμενοι, εργαζόμενοι με αναπηρία), ενώ εκφράζει την ανησυχία της ότι εγείρουν ζήτημα ασφάλειας και συνοχής δικαίου, καθώς και κινδύνου εφαρμογής αντιφατικών και αλληλοεπικαλυπτόμενων διοικητικών και λοιπών διαδικασιών.

Η ΕΕΔΑ επισημαίνει περαιτέρω ότι η **παροχή έννομης προστασίας, η προστασία από αντίποινα και το δικαίωμα επανόρθωσης** (άρθρα 14-18 ΣχΝ), το οποίο συνδέεται με το δικαίωμα προς αποζημίωση, πρέπει να διασφαλίζονται με σαφείς και κατάλληλες διατάξεις ενσωμάτωσης των αντίστοιχων απαιτήσεων και ρυθμίσεων της Οδηγίας. Διατυπώνει παρατηρήσεις ως προς το περιεχόμενο και το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής των προωθούμενων διατάξεων συστήνοντας τη δυνατότητα αξιοποίησης συναφών διατάξεων που ήδη ισχύουν στην εθνική έννομη τάξη, μεταφέροντας μάλιστα συναφείς ρυθμίσεις του ενωσιακού δικαίου. Τα δικαιώματα αυτά είναι κρίσιμα και η απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτά είναι εξαιρετικά σημαντική, κυρίως σε περιπτώσεις που οι εργαζόμενοι είναι εκτεθειμένοι σε μεγαλύτερο κίνδυνο καταχρηστικών συμπεριφορών και παραβιάσεων, όπως είναι οι συμβάσεις μη γνωστού χρόνου εργασίας.

Σχετικά με το **διάστημα της δοκιμαστικής περιόδου** (άρθρα 4 και 11 ΣχΝ), η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει ότι η Ελλάδα είναι υπόλογη ήδη από το 2017 για τη μη λήψη μέτρων αποκατάστασης της αναγνωρισθείσας παραβίασης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (άρθρο 4 παρ. 4) για τη μη καταβολή αποζημίωσης σε περίπτωση απόλυσης του εργαζομένου κατά τους 12 πρώτους μήνες απασχόλησης, που θεωρούνται δοκιμαστική περίοδος βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας. Με το ΣχΝ ο περιορισμός αυτός διατηρείται, ενώ η δοκιμαστική περίοδος που ορίζεται στους 6 μήνες, αναγνωρίζεται ως αυτοτελής σύμβαση, με αυτοδίκαιη μάλιστα λήξη, εάν δεν θεωρηθεί επιτυχής η υπηρεσία του εργαζομένου. Οι ρυθμίσεις αυτές του ΣχΝ δεν είναι συμβατές με την Οδηγία που υποχρεώνει ρητά σε δοκιμαστική περίοδο όχι μεγαλύτερη των 6 μηνών, αφού η δοκιμαστική περίοδος και ο χρόνος αναμονής για την υπαγωγή στις προστατευτικές διατάξεις του δικαίου της καταγγελίας ταυτίζονται σε σχέση με τον επιδιωκόμενο από αυτές σκοπό. Η ΕΕΔΑ επεξηγεί την υποβάθμιση του εθνικού επιπέδου προστασίας μέσω της διάταξης αυτής, εστιάζοντας ιδιαίτερα στον όρο «αυτοδίκαιη» στη λήξη της δοκιμαστικής περιόδου και τις συνέπειές της σε σειρά δικαιωμάτων των εργαζομένων (όπως πχ την απώλεια στην επιδότηση ανεργίας).

Με διατάξεις του ΣχΝ εισάγονται στην εθνική νομοθεσία για πρώτη φορά οι **συμβάσεις εργασίας μη καθορισμένου, πλήρως ή εν μέρει, χρόνου εργασίας («συμβάσεις κατά παραγγελία»)** (άρθρα 6, 9, 10 ΣχΝ), με αφορμή την ενσωμάτωση των διατάξεων της Οδηγίας για το δικαίωμα ενημέρωσης των εργαζομένων για το περιεχόμενο τέτοιων συμβάσεων. Η ΕΕΔΑ παρατηρεί την υποβάθμιση, μέσω των διατάξεων αυτών, του εθνικού επιπέδου προστασίας των εργαζομένων και εξηγεί τις συνέπειες της κατάργησης της υποχρέωσης γνωστοποίησης και δήλωσης εκ των προτέρων του χρόνου εργασίας του εργαζομένου σε θεμελιώδη δικαιώματά του, εργασιακά και κοινωνικοασφαλιστικά.

Παρατηρήσεις υποβάλλει επίσης η ΕΕΔΑ για την περαιτέρω ελαστικοποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου για το χρόνο εργασίας, την ημερήσια και την εβδομαδιαία διάρκειά του και τη νομιμότητα των υπερβάσεων του μέσω των προωθούμενων ρυθμίσεων του ΣχΝ για την **πολλαπλή απασχόληση, την απασχόληση των εργαζομένων την έκτη ημέρα στις επιχειρήσεις που εφαρμόζουν σύστημα πενθήμερης εργασίας, την επέκταση των εξαιρέσεων από τον κανόνα της αργίας της Κυριακής, την αναγνώριση της δυνατότητας του εργοδότη να ζητά από τον εργαζόμενο την ατομική διευθέτηση του χρόνου εργασίας του και την εξαίρεση των επιχειρήσεων που εντάσσονται στο σύστημα της ψηφιακής κάρτας εργασίας από την υποχρέωση δήλωσης των μεταβολών στο ωράριο εργασίας του προσωπικού τους** (άρθρα 17, 22, 25, 26, 27, 28 ΣχΝ).

Η ΕΕΔΑ διατυπώνει την ανησυχία της ως προς τον αντίκτυπο και κυρίως τη διακινδύνευση σε **θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων**, όπως η υγεία και η ασφάλειά τους, που έχει το σύνολο αυτών των προωθούμενων διατάξεων που εισάγουν κρίσιμες μεταβολές στο ρυθμιστικό πλαίσιο για **το χρόνο εργασίας**.

Περαιτέρω, στο ζήτημα της υποχρέωσης των ανεξάρτητων αρχών και συγκεκριμένα της **Επιθεώρησης Εργασίας να ελέγχουν κατά τη διεξαγωγή του ελεγκτικού τους έργου την εφαρμογή των ερμηνευτικών εγκυκλίων των κατά περίπτωση αρμοδίων οργάνων** (άρθρο 24

ΣχΝ), η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι η προωθούμενη ρύθμιση φαίνεται να παραγνωρίζει την έννοια και τη λειτουργία των εγκυκλίων στην ελληνική έννομη τάξη.

Σχετικά με την προωθούμενη ρύθμιση για τον καθορισμό **όρων και προϋποθέσεων άσκησης καθηκόντων ιατρού εργασίας** (άρθρο 30 ΣχΝ), η ΕΕΔΑ σημειώνει την κρισιμότητα της ειδικότητας αυτής και την ανάγκη να διασφαλίζεται ουσιαστικά ο ρόλος τους στην εφαρμογή των κανόνων υγείας και ασφάλειας κατά την παροχή εργασίας, όπου και εάν αυτή παρέχεται.

Η ΕΕΔΑ, επίσης, εκφράζει την έντονη ανησυχία της για την **ποινικοποίηση πράξεων και την πρόβλεψη αυξημένης ποινικής απαξίας σε αυτές, όταν διαπράττονται από απεργούς ή τους εκλεγμένους συνδικαλιστικούς τους εκπροσώπους στο πλαίσιο απεργιακής κινητοποίησης** (άρθρο 31 ΣχΝ). Η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι ο νομοθέτης για πρώτη φορά, σταθμίζοντας ο ίδιος την έκταση της συνταγματικής προστασίας, επεμβαίνει με το σπλοστάσιο του ποινικού δικαίου για την προστασία της άσκησης ενός συνταγματικού δικαιώματος σε βάρος της άσκησης ενός άλλου, που εξίσου προστατεύεται συνταγματικά. Επισημαίνει εξίσου ότι οι υφιστάμενοι περιορισμοί δεν παρεμποδίζουν απλώς την νόμιμη άσκηση του δικαιώματος απεργίας, αλλά οδηγούν σε κατάλυσή του κατά παραβίαση του διεθνούς, Ευρωπαϊκού και Ενωσιακού δικαίου και του άρθρου 23 παρ. 2 του Συντάγματος.

Ως προς την προωθούμενη διάταξη για την αναγνώριση ως αυτοτελούς παραβίασης από τους εργοδότες της μη συμμόρφωσής τους με τα **έκτακτα μέτρα που εκδίδονται από τις αρμόδιες αρχές για την αντιμετώπιση φυσικών ή τεχνολογικών καταστροφών ή έκτακτων καιρικών φαινομένων** (άρθρο 32 ΣχΝ), η ΕΕΔΑ, θεωρεί ότι κινείται σε θετική κατεύθυνση, ωστόσο διατυπώνει την ανάγκη προώθησης σταθερού πλαισίου κανόνων πολιτικής προστασίας. Η ανάγκη αυτή επιβεβαιώνεται διαρκώς και επιβεβαιώθηκε και πρόσφατα δυστυχώς από τα **δραματικά γεγονότα**, τη σοβαρή διακινδύνευση αλλά και την απώλεια ζώων από τις **ακραίες συνθήκες** ψύχους, παγετού και καύσωνα, τις πρόσφατες πυρκαγιές και την κακοκαιρία Daniel που συγκλόνισαν τη χώρα μας. Η ΕΕΔΑ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον έγκαιρο συντονισμό όχι μόνο για την κατάλληλη αντιμετώπιση αλλά και την πρόληψη μέσω της γνώσης των στοιχειωδών κανόνων πολιτικής προστασίας.

Τέλος και σε ό,τι αφορά τη λήψη μέτρων ενσωμάτωσης του ενωσιακού δικαίου, καθώς και εφαρμοστικών μέτρων των διεθνών Συμβάσεων που σχετίζονται με την προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία πρωτίστως να εξετάζει και να συνεκτιμά το ισχύον εθνικό νομοθετικό πλαίσιο προστασίας και μετά να προβαίνει στην τυχόν υιοθέτηση ρυθμίσεων που το ενισχύουν.

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας και ο Εθνικός Θεσμός σε θέματα προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Έχει συσταθεί με βάση τους κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τις «Αρχές των Παρισίων και διέπεται από τον Ν 4780/2021. Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από σαράντα δύο φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, πολιτικά κόμματα και υπουργεία).